
Reforma

i renovació pedagògica avui

JOSEP GONZÀLEZ-AGÀPITO

Les *Instruccions* de Baldori Reixac encara ens parlen al cap de dos-cents cinquanta anys especialment de dues grans qüestions: la llengua a l'escola i la renovació pedagògica. Pel que fa a la llengua, les cotes d'autonomia que hores d'ara té Catalunya en l'administració del sistema educatiu espanyol han permès allò

que és obvi, o sia que l'escola, l'ensenyament, es produeixi en la llengua del país. Obvietat contra la qual ha lluitat la política assimilista del nacionalisme espanyol durant més de dos segles i mig i que continua tenint seguidors entre aquells que es neguen a entendre Espanya com una realitat plural. La dignificació de la llengua i el seu ensenyament que reclamava el rector d'Ollers en ple absolutisme semblen començar a assolir-se tot i que caldria ser més rigorosos davant de certs cofoïsmes estadístics. També aquella dimensió cosmopolita que Reixac reclamava és força assolida i l'escola proporciona el coneixement del castellà i, generalment, de l'anglès o d'una altra llengua europea.

Però, l'al·legat de Reixac envers la llengua forma part d'un més ampli plantejament pedagògic contingut a les *Instruccions per a l'ensenyança de minyons* que ens mostra la modernitat i la formació pedagògica de bona part de la *Il·lustració catalana i del nucli gironí* en particular. És aquesta renovació pedagògica l'altre vessant que ens convida a reflexionar en l'aniversari de l'obra de Reixac.

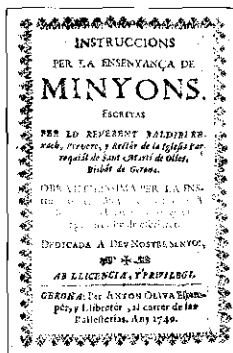
La pedagogia catalana es troba actualment davant de l'important repte de la reforma educativa impulsada durant l'etapa del govern socialista amb el decidit suport i participació d'altres forces modernitzadores com Convergència i Unió. Per a l'evolució social, política i econòmica de Catalunya i d'Espanya el sistema educatiu dissenyat a les acaballes del franquisme amb la Llei general d'educació de 1970 havia esdevingut massa encotillat per a aquell desenvolupament. La reforma

s'articula en un conjunt normatiu presidit per la Llei orgànica d'ordenació general del sistema educatiu (LOGSE) de 1990, la qual procurava l'adequació del sistema educatiu a la democràcia i als nous valors connexos, a la concepció autonòmica de l'Estat i al desenvolupament tecnològic i productiu. Aquesta reforma, però, està administrada ara en l'àmbit espanyol per un govern amb objectius distints de l'àmplia classe mitjana, la burgesia dinàmica i els treballadors que sintonitzen amb aquella reforma.

Fer avançar la reforma educativa és del tot necessari per al desenvolupament econòmic, però massa sovint s'obliden els seus objectius de fer possible una societat més justa, afavorir el desenvolupament personal dels seus individus i millorar-ne la qualitat de vida. És per això que l'adhesió lleial a la reforma educativa serà una de les proves d'autenticitat de l'anunciat viratge al centre del govern i el partit de José María Aznar. Car l'educació no ha estat mai una intervenció tècnica o asèptica damunt la societat. Si algú diu fer-ho caldrà preguntar-se quins interessos emmascara sota el vernís tecnològic.

A Catalunya la reforma escolar té dos grans reptes perquè es facin realitat aquests objectius socioeconòmics. El primer és la formació professional. El marc dissenyat per la llei de 1970 era fonamentalment injust en la creació d'un sistema dual. Però, a més, la formació professional que s'hi dissenyà ha estat un fracàs per al sistema educatiu i per a l'economia del país, i *no diguem per a la seva gent. Les conseqüències d'aquest model* i, sobretot, la mentalitat que ha creat entorn de la formació professional dificulten aquesta renovació ja que les mentalitats necessiten de llargs períodes per ser canviades.

Els importants canvis tecnològics i la seva repercussió sobre els processos productius que menen a la reducció de la mà d'obra no qualificada insten a fer una nova formació professional d'acord amb la canviant demanda de qualificacions i competències. L'estructura educativa és poc permeable i tenim dificultats per adaptar-nos a les necessitats de l'empresa i del món del treball. Si no aconseguim un ensenyament professional útil

i formatiu, acabarem *de facto* amb un sistema escolar dual amb tot el que això significa d'injustícia però també de cost social.

L'altre gran repte és la qualitat de l'ensenyament. Hi ha aspectes estructurals on s'ha assolit un gran nivell com, per exemple, el conjunt d'edificis docents que podem arrencar entre els millors d'Europa. Podríem citar altres aspectes estructurals i organitzatius: dotació de material, de personal, etc. que presenten una bona, o almenys correcta, situació.

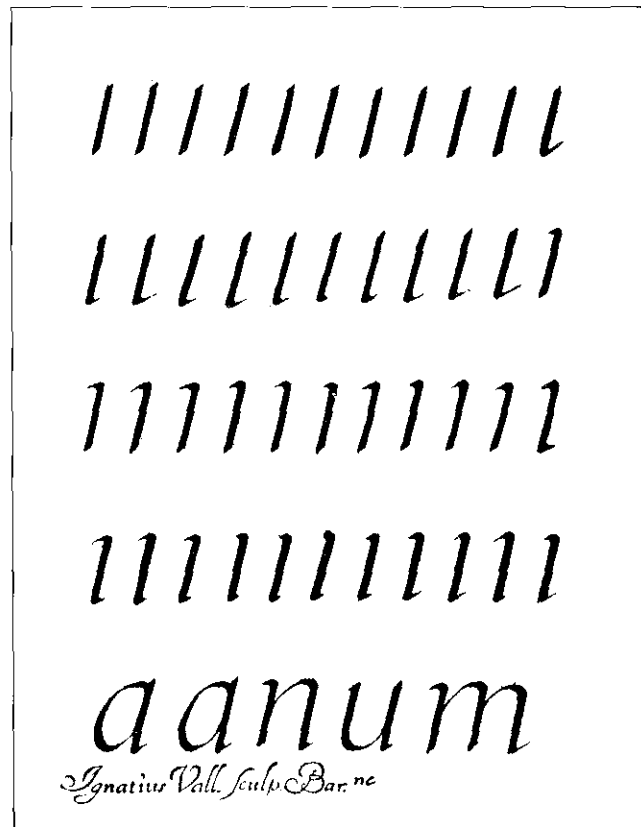
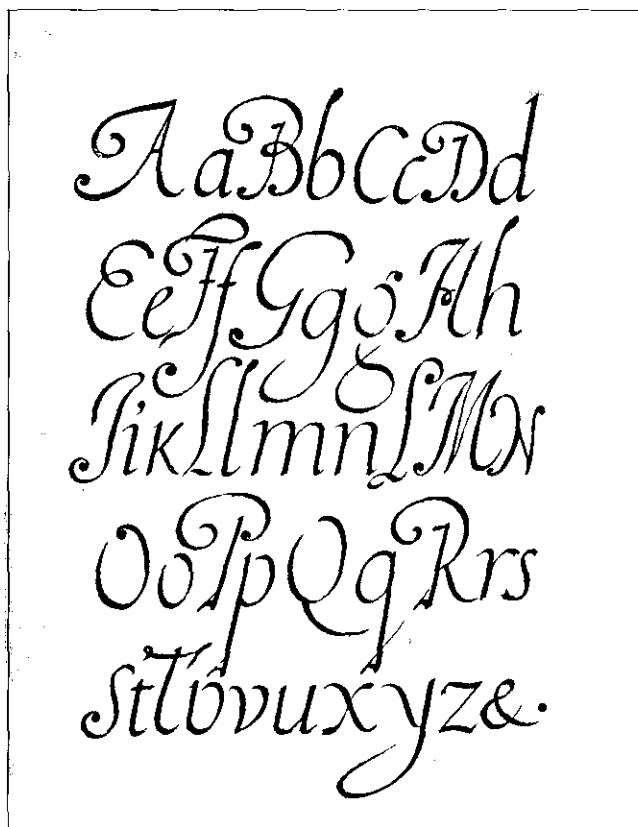
Per què, doncs, aquesta sensació de crisi? El que fa certa inquietud de la reforma són els aspectes qualitatius, ja que unes bones condicions són necessàries per a un ensenyament de qualitat però no són elements suficients. Cal atendre amb cura un aspecte tan transcendent com el professorat i la seva articulació amb la reforma. El magisteri és viscut –i es viu– com una peça determinant de l'articulació de la societat. Però aquest no és el rol sentit per una gran part del professorat de secundària que s'ha vist cridat amb l'Educació Secundària Obligatòria a exercir un paper fortament educador, ja que li és confiat el darrer tram de l'escolarització obligatòria que coincideix amb una edat evolutivament crítica. L'opció que es va fer a Catalunya –permeteu-me l'expressió– de «secundaritzar» la reforma no crec que fos precisament un encert. Car ha fet descansar un dels trams crítics del nou sistema en un col·lectiu amb poca sensibilització renovadora pedagògicament parlant, malgrat existeixen en el seu si alguns grups amb gran inquietud pedagògica. Les actives resistències corporatives que es manifesten en aquest sentit són prou indicatives de la situació creada. Una de les urgències per

a una millora de la qualitat és crear una formació professional com a docent i educador d'aquest professorat que l'estretor de mires de certs col·lectius de facultats i el maximalisme dels plantejaments des de Ciències de l'Educació van avortar. Sembla que gairebé deu anys després de la LOGSE es realitzarà ara a Catalunya una capacitació professionalitzadora per a aquest professorat que mereixi aquest nom.

Però a més d'aquests dos punts on, podríem dir, ens «juguem» la reforma educativa, caldria advertir que aquesta reforma de tanta transcendència es porta a terme en unes circumstàncies en què és necessari parar-hi atenció. Potser la més preocupant és que es realitza una reforma sense una àmplia trama social entusiasta que li doni suport.

Des d'una anàlisi interna de la situació aquesta manca és un dels problemes més greus que té la reforma. Si la reforma comptés amb un gran moviment de renovació pedagògica fortament inserit en l'anomenada societat civil trobaria qui li anés aplanant sociològicament i política el camí. La seva manca està tenyint d'administrativisme allò que hauria de ser essencialment qualitatiu.

Molt diverses són les causes d'aquesta situació. Una pot ser haver optat per uns plantejaments de la reforma massa ancorats vers una única i concreta concepció de l'aprenentatge. Fet contradictori amb el caràcter general i pluralista que ha de presidir qualsevol reforma educativa que és un del més nobles instruments de política en el sentit més alt de fer política. Les grans reformes del segle XX que arrencaren de la pedagogia activa degueren el seu èxit a l'harmonització d'una unitat d'objectius

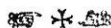
INSTRUCCIONS
PER LA ENSENYANÇA DE
MINYONS,

ESCRITAS

PER LO Rt. BALDIRI REXACH,
Prevere, y Rector de la Iglesia Parroquial
de Sant Martí de Ollés,
Bisbat de Gerona.

OBRA UTILISSIMA PER LA
Instrucció dels Minyons, y descans
dels Mestres, ab Laminas finas
pera apendrer be de escriurer.

DEDICADA
A DEU NOSTRE SENYOR.

AB LLICENCIA. Y PRIVILEGI.

GERONA: Per ANTON OLIVA Estam-
per, y Librerer, al carrer de las
Ballesterias. Any 1749.

AQUESTA EDICIÓ DE LES «INSTRUCCIONS PER LA EN-
SENYANÇA DE MINYONS» DEL PREVERE BALDIRI
REXACH FOU ACABADA D'ESTAMPAR EN
LA IMPRENTA D'OCTAVI VIADER, DE
SANT FELIU DE GUIXOLS, EL DIA
PRIMER DE NOVENBRE, FESTA
DE TOTS ELS SANTS, DE
L'ANY MIL NOU
CENTS VINT-
I-TRES.